

Interreg

Co-funded by
the European Union

NEXT Black Sea Basin

BSB Dialogue
Innovation
Platform

Recomandări pentru o Cooperare Internațională Eficientă și Durabilă

Proiect: DIALOGUE (BSB01104) – Programul Interreg NEXT Black Sea Basin

M INTERNATIONAL
MANAGEMENT
INSTITUTE

TEHNOPOL
GALAȚI

Trakya
Kalkınma Ajansı
development agency

Autorul (autorii) sunt responsabili pentru conținutul acestui material.
Acest material nu reflectă în mod necesar poziția oficială a Uniunii
Europene.

www.dialogueinnohub.com

Cuprins

Recomandări pentru o Cooperare Internațională Eficientă și Durabilă | 1

Rezumat Executiv | 4

1. Introducere și Scop | 5

1.1 Contextul Proiectului DIALOGUE | 5

1.2 Scopul Raportului | 5

1.3 Contextul Strategic | 5

2. Metodologie | 6

2.1 Cercetare Documentară | 6

2.2 Cercetare de Teren | 6

2.3 Co-Design Participativ | 7

3. Situația Actuală și Zonele Problemă Comune | 8

3.1 Analiza Nevoilor Regionale: Principalele Constatări pe Țări | 8

3.2 Rezultatele Atelierului Internațional de la Varna: Perspective din Co-Designul Participativ | 13

3.3 Concepte Concrete de Proiect pentru Cooperarea Transfrontalieră | 15

4. Bariere în Calea unei Cooperări Internaționale Eficiente | 16

4.1 Performanță Structural Scăzută în C&D și Inovare | 17

4.2 Ecosisteme Fragmentate și Colaborare Slabă în Modelul Quadruple Helix | 17

4.3 Capacitate Scăzută de Dezvoltare și Management de Proiect | 17

4.4 Obstacole Birocratice și Constrângeri Financiare | 18

4.5 Deficitul de Încredere și Cultura „Trebuie să Văd ca să Cred” | 18

5. Recomandări pentru o Cooperare Internațională Eficientă și Durabilă | 19

5.1 Oportunități Strategice: Programele Actuale de Finanțare ale UE și Naționale | 19

6. Foaie de Parcurs: Implicații pentru Platforma de Inovare la Marea Neagră | 24

- 6.1 Structura Instituțională și Mecanismul de Sprijin al Ecosistemului | 24
- 6.2 Foaie de Parcurs pentru Consolidarea Capacităților: Instruire Esențială pentru Membrii Platformei | 24
- 6.3 Apeluri Targetate de Finanțare UE (Programele de Lucru 2026-2027) | 26
- 6.4 Dezvoltarea Proactivă a Proiectelor și Construirea Consorțiilor | 30

7. Operaționalizarea Sinergiilor pentru o Agendă de Cercetare și Cooperare pe Termen Lung | 31

- 7.1 Conceptul de Sinergie: Progresia de la Nivel Național la Cel European | 31
- 7.2 Agenda Strategică de Cercetare (SRA) prin Căi de Sinergie | 32
- 7.3 Mecanisme de Conformitate și Sustenabilitate | 33
- 7.4 Rolul BSIP ca „Broker de Sinergie” | 33

8. Concluzie | 34

Rezumat Executiv

Acest raport conturează un cadru strategic pentru îmbunătățirea cooperării internaționale și a capacității de inovare în regiunile țintă din Turcia, Bulgaria și România. Analiza, realizată în cadrul proiectului DIALOGUE, identifică fragmentarea structurală, deficitul de capital uman și lipsa capacității instituționale de management de proiect ca fiind principalele bariere în calea integrării regionale. Aceste blocaje duc adesea la o „economie duală”, în care întreprinderile mai mici și instituțiile locale depun eforturi mari pentru a ține pasul cu tranzițiile rapidă, verde și digitală, solicitate de piața europeană.

Pentru a aborda aceste provocări sistemice, raportul propune înființarea Platformei de Inovare la Marea Neagră (BSIP) ca un „Port Sigur” orientat spre afaceri și ca un broker de inovare. Funcționând ca o entitate apolitică, BSIP este concepută pentru a oferi un mediu stabil de colaborare, reducând decalajul dintre sectorul privat, mediul academic și administrația publică. Centrală pentru această strategie este introducerea unui Cadru de Sinergie și a unor Căi de Sinergie standardizate. Aceste căi oferă un model de progresie pe etape, care permite actorilor regionali să își dezvolte inițiativele de la cercetarea națională fundamentală (Faza 1: Maturizarea Națională), trecând prin proiecte-pilot transfrontaliere teritoriale (Faza 2: Cooperarea Teritorială), până la integrarea și comercializarea pe scară largă în Spațiul European de Cercetare (Faza 3: Integrarea Europeană).

Recomandările cheie includ o foaie de parcurs cuprinzătoare pentru consolidarea capacităților, axată pe alfabetizarea în domeniul granturilor, scrierea avansată de propuneri și construirea strategică de consorții, pentru a asigura o competiție eficientă a actorilor regionali pentru fonduri internaționale. Aceasta este corelată cu un model proactiv de dezvoltare a proiectelor, conceput pentru a iniția activ parteneriate și a genera timpurie „povești de succes”, esențiale pentru depășirea deficitului regional de încredere. Prin sincronizarea resurselor naționale cu oportunitățile de finanțare europene, cum ar fi Orizont Europa și Programul Europa Digitală, BSIP își propune să reducă decalajul de inovare și să stimuleze un ecosistem durabil și integrat de cercetare și inovare în întregul Bazin al Mării Negre.

1. Introducere și Scop

1.1 Contextul Proiectului DIALOGUE

Proiectul DIALOGUE (BSB01104) este o inițiativă de colaborare sprijinită de Programul Interreg NEXT Black Sea Basin 2021-2027. Proiectul abordează provocarea comună a capacității scăzute de inovare și a coordonării instituționale fragmentate în regiunile țintă din Turcia, Bulgaria și România. Obiectivul său principal este de a spori capacitatea instituțională și dialogul dintre actorii publici și cei ai societății civile din cadrul ecosistemelor regionale de inovare. Prin promovarea acțiunilor interpersonale și îmbunătățirea comunicării intersectoriale, proiectul își propune să construiască încredere reciprocă și să faciliteze o integrare mai profundă între comunitățile și instituțiile din întregul Bazin al Mării Negre.

1.2 Scopul Raportului

În conformitate cu specificațiile tehnice ale proiectului, scopul acestui raport este de a analiza eficiența și durabilitatea colaborărilor internaționale între instituțiile publice, organizațiile neguvernamentale (ONG-uri), mediul academic și sectorul de afaceri din țările participante. Raportul identifică blocajele structurale actuale și oferă recomandări practice pentru a face aplicabile propunerile de politici și guvernanta. În cele din urmă, acest document servește ca ghid de referință fundamental pentru proiectarea, modelul operațional și sustenabilitatea pe termen lung a Platformei de Inovare la Marea Neagră (BSIP).

1.3 Contextul Strategic

Pentru a asigura viabilitatea pe termen lung a recomandărilor propuse, obiectivele regionale stabilite în acest raport sunt aliniate cu prioritățile cheie ale Uniunii Europene. Contextul strategic conectează nevoile ecosistemului local cu cadre precum Orizont Europa (evidențiind în mod specific apelurile WIDERA și Ecosistemele Europene de Inovare EIE), Programul Europa Digitală și Pactul Verde European. În plus, recomandările

sunt fundamentate pe principiile Strategiilor de Specializare Inteligentă (S3/S4), asigurându-se că Platforma de Inovare acționează ca un pod ce integrează capacitățile regionale în rețele mai largi de cercetare și inovare europene. Dincolo de alinierea la programe individuale, acest raport introduce un **Cadru de Sinergie**. Această abordare garantează că obiectivele regionale nu sunt urmărite prin proiecte izolate, ci printr-o progresie pe etape – conectând consolidarea capacităților naționale cu proiecte-pilot teritoriale și, eventual, cu integrarea la scară europeană. Acest cadru servește ca pilon operațional pentru agenda de cercetare pe termen lung a Platformei de Inovare la Marea Neagră.

2. Metodologie

Constatările și recomandările prezentate în acest raport au fost dezvoltate printr-o metodologie structurată, în mai multe etape, care combină analiza literaturii de specialitate, implicarea directă a părților interesate și proiectarea colaborativă.

2.1 Cercetare Documentară

Prima fază a constat într-o analiză cuprinzătoare a literaturii și a politicilor pentru a stabili o linie de referință comparabilă a ecosistemelor regionale de inovare. Aceasta a implicat analizarea documentelor de politică europene, naționale și regionale. Materialele cheie analizate au inclus Strategiile Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, planurile regionale de dezvoltare (cum ar fi Planul Regiunii TR21), Strategiile de Specializare Inteligentă (RIS3) și datele din Tabloul de Bord European al Inovării privind nivelurile de performanță ale regiunilor țintă.

2.2 Cercetare de Teren

Pentru a completa datele de politică de la nivel macro, a fost realizată o cercetare calitativă de teren pentru a surprinde realitățile și nevoile imediate ale părților interesate din

regiune. Această fază a implicat interviuri semistructurate și discuții de grup cu reprezentanți din toate cele patru segmente ale modelului Quaduple Helix (guvern, mediu academic, industrie și societate civilă). Cercetarea de teren a colectat date primare din trei regiuni specifice:

- **Turcia: Regiunea TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)** – 18 interviuri semistructurate și un atelier de lucru cu actori regionali cheie din toate cele patru elice.
- **Bulgaria: Regiunea BG33 (Severoiztochen)** – 11 interviuri semistructurate și un atelier de lucru cu actori regionali cheie din toate cele patru elice.
- **România: Regiunea RO22 (Regiunea Sud-Est, cu accent pe Galați)** – 11 interviuri semistructurate și un atelier de lucru cu actori regionali cheie din toate cele patru elice.

2.3 Co-Design Participativ

Ultima fază metodologică a integrat constatările din cercetarea documentară și de teren într-un proces de co-design participativ în timpul atelierului internațional intitulat „Poduri de Inovare: Co-Crearea Inovării în Regiunea Mării Negre”, desfășurat la Varna, Bulgaria, în ianuarie 2026. Părțile interesate din regiune au colaborat în grupuri de lucru targetate pentru a formula soluții structurale. Mai exact, Grupul de Lucru A s-a concentrat pe „Guvernanță și Cooperare Instituțională”, stabilind cadrul operațional pentru platformă, în timp ce Grupul de Lucru B s-a ocupat de „Sustenabilitate și Modele de Cooperare pe Termen Lung”, concentrându-se pe viabilitatea financiară și generarea continuă de proiecte. Rezultatele acestor sesiuni structurate fundamentează direct recomandările politice și operaționale detaliate în acest raport.

3. Situația Actuală și Zonele Problemă Comune

Pe baza rapoartelor de analiză a nevoilor regionale, această secțiune conturează condițiile de bază, blocajele structurale și capacitățile operaționale ale regiunilor țintă. Deși fiecare țară prezintă dinamici locale unice, analizele relevă mai multe provocări comune care împiedică formarea unui ecosistem coeziv de inovare la Marea Neagră.

3.1 Analiza Nevoilor Regionale: Principalele Constatări pe Țări

3.1.1 Turcia (Regiunea TR21: Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)

Analiza regiunii TR21 indică un peisaj economic extrem de dinamic, dar divizat structural, descris adesea ca o „economie duală”. Pe de o parte, Tekirdağ (în special districtele Çorlu și Çerkezköy) găzduiește o bază industrială avansată, orientată spre export, care se numără printre cei mai mari consumatori de energie și hub-uri logistice din Turcia. Pe de altă parte, Edirne și Kırklareli mențin o structură economică mai tradițională, axată pe agricultură. Această diviziune impune ca strategiile de inovare să abordeze simultan producția industrială de înaltă tehnologie și practicile agricole reziliante la schimbările climatice.

O constatare importantă la nivelul regiunii este fenomenul „verigii lipsă” din modelul Helix. Ecosistemul de inovare este puternic dominat de modelul tradițional Triple Helix, bazat pe colaborarea dintre guvern, universități și mediul de afaceri. Participarea societății civile rămâne slabă, reprezentarea neguvernamentală fiind limitată în mare parte la asociații de afaceri și camere de comerț, mai degrabă decât la ONG-uri axate pe cetățeni. Acest lucru limitează incluziunea socială a proiectelor de inovare și creează un decalaj în implicarea publicului.

Mai mult, sectorul industrial identifică o criză severă a capitalului uman ca fiind principalul său blocaj operațional. Există o lipsă acută de personal tehnic calificat și de muncitori din categoria „gulerelor albastre”, ceea ce limitează capacitatea firmelor de a se angaja în proiecte complexe de C&D. În ceea ce privește tranziția verde și digitală, datele arată o

diviziune clară: firmele mari, orientate spre export, se adaptează la Pactul Verde al UE datorită cerințelor lanțului internațional de aprovizionare, în timp ce Întreprinderile Mici și Mijlocii (IMM-urile) consideră, în general, investițiile în tranziția verde ca pe o povară financiară imediată, mai degrabă decât ca pe un avantaj competitiv, lipsindu-le atât instrumentele financiare, cât și capacitatea internă de a implementa aceste schimbări.

În ciuda acestor provocări, regiunea posedă o infrastructură matură de incubare și tehnoprenariat. Instituții precum Parcurile Tehnologice regionale (la Universitatea Namık Kemal și Universitatea Trakya) și centrul TEKMER din Çorlu oferă modele funcționale pentru conectarea cercetării cu comercializarea. Aceste structuri poziționează regiunea TR21 ca un potențial furnizor de know-how operațional pentru managementul incubării în întregul bazin al Mării Negre.

3.1.2 Bulgaria (Regiunea BG33: Severoiztochen)

Sistemul bulgar de cercetare și inovare (C&I) a înregistrat progrese în anumiți indicatori; cu toate acestea, țara continuă să fie clasificată ca „Inovator Emergent” în Tabloul de Bord European al Inovării, performând la aproximativ 46% din media UE. Analiza regională pentru BG33 reflectă provocări naționale mai largi, indicând în mod specific performanțe slabe în brevetare, valorificarea cunoștințelor și comercializarea rezultatelor cercetării academice.

O caracteristică definitorie a peisajului bulgar de C&I este fragmentarea structurală persistentă. Modelul istoric al cercetării științifice din țară se bazează în mare măsură pe institute de cercetare de tip academic. Prin urmare, Instituțiile de Învățământ Superior au funcții de C&D relativ slabe, operând în principal ca facilități de predare, cu o legătură limitată cu activitățile de cercetare intensive, orientate spre piață. Această separare între universitățile de predare și institutele de cercetare creează o barieră sistemică în calea colaborării dintre industrie și știință.

Instabilitatea financiară complică și mai mult ecosistemul. Sistemul este puternic dependent de Fondurile Europene Structurale și de Investiții, care reprezintă o parte substanțială din finanțarea totală pentru C&D. Această dependență de finanțarea externă,

bazată pe proiecte, creează cicluri operaționale imprevizibile care împiedică planificarea strategică pe termen lung. În plus, disponibilitatea a numeroase instrumente naționale de finanțare cu buget redus tinde să sporească fragmentarea, în loc să consolideze resursele pentru proiecte cu impact ridicat.

Fragmentarea guvernancei adaugă un alt nivel de complexitate. Distribuirea responsabilităților de inovare între diverse ministere duce adesea la o implementare necoordonată a politicilor la nivel regional. Pentru a aborda aceste probleme, părțile interesate subliniază necesitatea unor intermediari funcționali care să poată reduce decalajul dintre mediul academic și IMM-uri, precum și o orientare către politici care să stimuleze cercetarea practică, bazată pe industrie, în locul rezultatelor pur academice.

3.1.3 România (Regiunea RO22: Regiunea Sud-Est)

Analiza nevoilor pentru regiunea RO22, cu un accent specific pe Galați și zona sa de influență, conturează un ecosistem cu resurse de bază promițătoare, dar cu o execuție fragmentată. Regiunea beneficiază de universități active, clustere industriale emergente, o bază logistică solidă legată de Dunăre și Marea Neagră și un interes instituțional în creștere pentru tranziția verde și digitală. Cu toate acestea, colaborarea intersectorială între industrie, instituțiile de cercetare, administrația publică și societatea civilă nu este suficient de densă pentru a genera efecte sistemice la nivelul întregii regiuni.

Un decalaj critic identificat de părțile interesate din regiune este lipsa competențelor tehnice și digitale avansate, în special în rândul IMM-urilor. Există o cerere puternică pentru o „Alianță a Competențelor” care să poată oferi programe de formare modulare, micro-credențiale și educație în managementul proiectelor. De asemenea, IMM-urile din regiune exprimă o nevoie clară de facilități de tip „Testează înainte de a investi” sau laboratoare vii. Companiile solicită demonstratoare practice pentru a testa soluțiile digitale, de mediu și agro-tehnologice înainte de a se angaja în investiții financiare la scară largă.

O altă constatare majoră este integrarea slabă a regiunii în rețelele mai largi de C&I ale UE. Participarea la cadre extrem de competitive, cum ar fi Orizont Europa și Programul

Europa Digitală, rămâne modestă. Acest lucru este atribuit în mare măsură capacității instituționale scăzute pentru dezvoltarea de proiecte complexe, lipsei de networking internațional structurat și absenței mecanismelor de potrivire a partenerilor.

Pentru a depăși aceste bariere, actorii din RO22 pledează pentru crearea unui dialog permanent și a unei structuri de guvernanză. Entitățile regionale actuale nu oferă o platformă continuă, cu mai mulți actori, pentru inovare sau colaborare transfrontalieră. Feedback-ul indică o preferință pentru un model de guvernanză transparent, cu drepturi de vot echilibrate în cadrul Quadruple Helix și un model mixt de sustenabilitate. Acest model s-ar baza pe taxe de membru moderate, servicii plătite de consultanță și scriere de proiecte, precum și pe un portofoliu comun de proiecte finanțate de UE pentru a asigura continuitatea dincolo de perioadele inițiale de grant.

3.1.4 Cartografierea Interregională și Domeniile Strategice Comune

Deși fiecare regiune operează în contextul său național unic, sintetizarea analizelor nevoilor regionale relevă zone distincte de potențial comun. Prin cartografierea priorităților regionale specifice (din TR21, BG33 și RO22), trei macro-teme principale emerg ca fiind cele mai viabile subiecte pentru cooperarea transfrontalieră în cadrul Platformei de Inovare la Marea Neagră.

Cartografierea de mai jos conturează punctele tari și nevoile regionale specifice, grupate în domenii tematice comune pentru viitoarele grupuri de lucru:

Tema 1: Agricultură și Bio-Tehnologie

- **TR21 (Turcia):** Focus puternic pe agro-tehnologie, reziliență climatică, hrană durabilă și gastronomie. Regiunea solicită soluții pentru culturi rezistente la secetă și îmbunătățirea lanțului valoric pentru produsele agricole.
- **BG33 (Bulgaria):** Prioritizează bioeconomia, biotehnologia și „industria pentru o viață sănătoasă”.
- **RO22 (România):** Se concentrează pe inovarea în alimentație și bioeconomie.

- **Zonă de Lucru Comună:** Agro-tehnologie și alimentație, bioeconomie și gastronomie. Acest domeniu reprezintă o oportunitate imediată pentru colaborarea transfrontalieră în proiecte de agricultură inteligentă din punct de vedere climatic și securitate alimentară.

Tema 2: Tehnologii Verzi și Sustenabilitate

- **TR21 (Turcia):** Pune accent pe logistica și comerțul verde, impulsionate de marile sale zone industriale și rutele de export europene.
- **BG33 (Bulgaria):** Evidențiază inițiativele de tehnologii curate, economie circulară și economie cu emisii reduse de carbon.
- **RO22 (România):** Prioritizează economia albastră durabilă (datorită proximității Dunării și Mării Negre) și monitorizarea mediului la nivel transfrontalier.
- **Zonă de Lucru Comună:** Economie albastră durabilă, logistică verde și economie circulară. Această aliniere oferă o bază pentru propuneri comune care vizează fondurile Pactului Verde European.

Tema 3: Digitalizare și Inovarea Ecosistemului

- **TR21 (Turcia):** Aduce o expertiză solidă în modelarea incubării (de exemplu, TEKMER, Parcuri Tehnologice) și identifică o nevoie de inovare socială și implicare a tinerilor.
- **BG33 (Bulgaria):** Se concentrează pe informatică, TIC și noi tehnologii în industriile creative și de recreere.
- **RO22 (România):** Vizează transformarea digitală, aplicațiile pentru orașe inteligente și sănătatea digitală.
- **Zonă de Lucru Comună:** Transformare digitală, TIC și bune practici în incubare. Acest domeniu permite transferul de cunoștințe privind incubarea din Turcia către Bulgaria și România, valorificând în același timp punctele tari ale României și

Bulgariei în TIC și aplicații pentru orașe inteligente pentru a sprijini tranziția digitală mai largă a IMM-urilor.

Această cartografiere confirmă că viitoarele activități ale platformei ar trebui organizate în jurul acestor clustere tematice (de exemplu, ca comisii specializate sau grupuri de lucru), mai degrabă decât pe granițe geografice generice.

3.2 Rezultatele Atelierului Internațional de la Varna: Perspective din Co-Designul Participativ

În urma analizelor nevoilor regionale, a avut loc un atelier internațional la Varna, Bulgaria, unde părțile interesate din regiunile participante s-au angajat într-un proces de co-design participativ. Atelierul a fost structurat în jurul a două grupuri de lucru principale: Guvernanță (Grupul A) și Sustenabilitate (Grupul B). Rezultatele acestor grupuri abordează direct blocajele identificate anterior în ecosistem.

3.2.1 Guvernanță și Cooperare Instituțională (Grupul A)

Consensul în rândul părților interesate din Grupul A a evidențiat necesitatea unei structuri apolitice, orientate spre afaceri. Participanții au menționat că instituțiile publice, cum ar fi municipalitățile, sunt adesea supuse unor schimbări politice care pot perturba continuitatea pe termen lung.

Pentru a atenua acest risc, grupul a propus un model de „Port Sigur”, în care Camerele de Comerț sau asociațiile de afaceri stabilite (de exemplu, CISAD în regiunea TR21) să servească drept secretariat principal sau gazdă pentru platformă. În acest aranjament, universitățile și instituțiile de cercetare ar funcționa în principal ca furnizori de date și parteneri tehnici.

Pentru structura operațională, părțile interesate au respins diviziunile rigide, bazate pe geografie, în favoarea unui model flexibil de tip „Hashtag” sau de comisie. Acest model organizează actorii în jurul unor sectoare tematice transfrontaliere (de exemplu, #AgriTech, #BlueEconomy), mai degrabă decât după originea lor regională. În plus, grupul a discutat despre încorporarea unei logici de tip BNI (Business Network International) în

mecanismul de networking al platformei. Acest lucru implică crearea unui mediu de încredere, verificat, în care membrii își transmit activ oportunități de afaceri și de proiecte, asigurându-se că consorțiile pentru fonduri competitive ale UE sunt construite pe o fiabilitate stabilită. În cele din urmă, infrastructura tehnică este vizualizată nu ca o bază de date izolată, ci ca un „conector” al activelor regionale existente, utilizând potențialul infrastructurii mobile pentru un networking agil.

3.2.2 Sustenabilitate Financiară și Implementare (Grupul B)

Grupul B s-a concentrat pe longevitatea financiară și operațională a platformei, recunoscând în mod explicit că sustenabilitatea se bazează pe generarea continuă de proiecte și pe relevanța tehnică, mai degrabă decât exclusiv pe rezervele financiare.

Grupul a conturat o strategie în două etape:

1. **Etapa de Dezvoltare:** În faza inițială, platforma trebuie să prioritizeze creșterea, atragerea de utilizatori și construirea încrederii prin oferirea de valoare imediată prin servicii precum urmărirea oportunităților de finanțare, potrivirea partenerilor și schimbul de cunoștințe.
2. **Etapa de Sustenabilitate:** Pentru viabilitatea pe termen lung, participanții au dezbătut și, în cele din urmă, s-au îndepărtat de un model tradițional de „taxă de membru”. În schimb, consensul a favorizat o abordare de tip „Fabrică de Proiecte”. În acest model, platforma generează venituri prin taxe de succes legate de obținerea de granturi (de exemplu, reținerea unui procent mic din consorțiile la scară largă formate prin intermediul platformei) și prin oferirea de servicii specializate, plătite, de consultanță sau instruire.

În plus, pentru a diferenția Platforma de Inovare la Marea Neagră de bazele de date standard, părțile interesate au identificat „Abordarea Diferențelor Culturale” și „Colaborarea Intersectorială” ca propuneri unice de vânzare. Platforma își propune să servească drept un conector uman care creează punți între culturile de afaceri regionale. S-a sugerat, de asemenea, că platforma ar putea monetiza „Informațiile de Piață Regionale” prin agregarea datelor și cercetărilor pentru a oferi perspective personalizate

pentru investitori și factorii de decizie politică, asigurându-se că tehnologia și ofertele sale rămân competitive.

3.3 Concepte Concrete de Proiect pentru Cooperarea Transfrontalieră

Analiza nevoilor și interviurile cu părțile interesate au generat direct o serie de teme concrete de proiecte. Aceste teme reflectă cerințele imediate ale ecosistemelor regionale și sunt poziționate ca portofoliul inițial de idei pe care Platforma de Inovare la Marea Neagră le va coordona și dezvolta:

Proiecte de Agricultură și Bio-Tehnologie:

- **Dezvoltarea de Culturi Reziliente la Climă:** Cercetare comună, ameliorare și testare pe teren transfrontalieră a soiurilor agricole rezistente la secetă, concentrându-se în special pe grâu și floarea-soarelui.
- **Adaptarea Culturilor de Înaltă Valoare:** Teste paralele în regiunile participante pentru adaptarea unor produse agricole alternative, de înaltă valoare, cum ar fi plantele medicinale și aromatice, la condițiile climatice locale.
- **Gastronomie și Optimizarea Lanțului Valoric:** Crearea de rețele transfrontaliere pentru a îmbunătăți canalele de marketing, branding și distribuție pentru produsele agricole și alimentare locale, abordând bariera comună a „comercializării produselor”.

Proiecte de Tehnologii Verzi și Sustenabilitate:

- **Rețeaua de Hub-uri de Logistică Verde:** Stabilirea unui cadru coordonat pentru a conecta zonele industriale grele și facilitățile portuare ale celor trei țări, concentrându-se pe optimizarea rutelor de transport și reducerea amprenteii de carbon în comerțul transfrontalier.
- **Monitorizarea Mediului la Nivel Transfrontalier:** Implementarea unor sisteme digitale comune de monitorizare pentru resursele naturale partajate, cu un accent specific pe starea ecologică a Mării Negre și a bazinului fluviului Dunărea.

- **Demonstratoare de Economie Circulară:** Implementarea unor proiecte-pilot regionale care demonstrează tehnologii curate și gestionarea circulară a resurselor în sectorul de producție.

Proiecte de Digitalizare și Inovarea Ecosistemului:

- **Alianța Transfrontalieră a Competențelor:** Dezvoltarea de programe de formare modulare, credite educaționale micro și sisteme de certificare pentru a aborda lipsa severă de competențe digitale, tehnice și de management de proiect avansate în rândul IMM-urilor și ONG-urilor.
- **Facilități de tip „Testează înainte de a investi” (Laboratoare Vii):** Stabilirea unor site-uri de demonstrație practică unde IMM-urile regionale pot testa soluții digitale, de mediu și agro-tehnologice în scenarii reale, înainte de a realiza investiții la scară largă.
- **Transferul Modelului de Incubare:** Proiectarea unui program structurat de transfer de cunoștințe în care modelele mature de tehnno-antreprenoriat (cum ar fi TEKMER și Parcurile Tehnologice regionale) își exportă know-how-ul operațional pentru a ajuta la înființarea unor centre similare de incubare a startup-urilor în regiunile partenere.

4. Bariere în Calea unei Cooperări Internaționale Eficiente

Pornind atât din analizele nevoilor regionale, cât și din discuțiile purtate în timpul Atelierului Internațional de la Varna, această secțiune clasifică principalele bariere în calea formării unor colaborări internaționale eficiente și durabile. Constatările arată că obstacolele sunt rareori de natură tehnică; în schimb, ele sunt profund înrădăcinate în limitări structurale, sarcini administrative și deficite de capacitate în regiunile participante. Deși aceste bariere sunt structurale, ele sunt abordate în secțiunile finale ale acestui

raport prin Mecanisme de Sinergie. Aceste mecanisme sunt concepute pentru a reduce riscurile cooperării internaționale prin asigurarea unor puncte de intrare cu bariere scăzute și a unor structuri de sprijin profesionalizate care compensează deficitele de capacitate regională.

4.1 Performanță Structural Scăzută în C&D și Inovare

O barieră principală în calea cooperării internaționale avansate este nivelul de bază, în general scăzut, al performanței în Cercetare și Dezvoltare (C&D) în cele trei regiuni țintă. Datele din Tabloul de Bord European al Inovării clasifică aceste regiuni ca „Inovatori Emergenți”, caracterizați prin rate scăzute de solicitare a brevetelor, valorificare limitată a cunoștințelor și dificultăți în comercializarea cercetării academice. Acest punct de pornire scăzut face dificilă competiția actorilor regionali pe picior de egalitate în cadrele UE extrem de exigente. Atunci când capacitatea fundamentală de inovare este limitată, angajarea în consorții transnaționale complexe de inovare devine o prioritate secundară pentru companiile și instituțiile locale.

4.2 Ecosisteme Fragmentate și Colaborare Slabă în Modelul Quadruple Helix

Înainte de a putea avea loc o cooperare internațională, trebuie să existe o cooperare regională funcțională. Cu toate acestea, analiza arată că colaborarea în interiorul regiunilor este extrem de fragmentată. Modelul Quadruple Helix (Guvern-Universitate-Industrie-Societate Civilă) este rareori operațional în practică. Ecosistemele funcționează adesea în silozuri izolate: universitățile se concentrează pe rezultate academice mai degrabă decât pe nevoile pieței, industriile depun eforturi mari pentru a accesa cercetarea, iar societatea civilă este aproape în întregime exclusă din dialogul privind inovarea. Deoarece actorilor regionali le lipsește obiceiul de a colabora la nivel local, formarea unor relații structurate și de încredere cu partenerii transfrontalieri este în mod inerent mai dificilă.

4.3 Capacitate Scăzută de Dezvoltare și Management de Proiect

Un blocaj critic identificat în mod uniform în Turcia, Bulgaria și România este lipsa severă de capacitate în scrierea și managementul proiectelor. Deși părțile interesate își exprimă

interesul pentru accesarea fondurilor internaționale, competențele tehnice necesare pentru a redacta propuneri competitive – în special pentru programe extrem de competitive precum Orizont Europa sau apeluri complexe Interreg – lipsesc. Acest decalaj de competențe este deosebit de acut în rândul Întreprinderilor Mici și Mijlocii (IMM-uri) și al Organizațiilor Societății Civile (OSC-uri). Fără „brokeri de inovare” dedicați sau structuri de sprijin permanente care să îi ghideze prin fazele complexe de aplicare, actorii regionali sunt dezavantajați în mod sistematic în peisajul finanțărilor europene.

4.4 Obstacole Birocratice și Constrângeri Financiare

Complexitatea administrativă acționează ca un factor major de descurajare a cooperării internaționale. Părțile interesate raportează că procedurile instituționale lente, regulile rigide de achiziții publice și cerințele complexe de cofinanțare întârzie implementarea proiectelor și descurajează participarea. În plus, multor instituții regionale și IMM-uri le lipsește flexibilitatea financiară inițială necesară pentru a participa la proiecte care operează pe modele de rambursare. Povara administrativă a gestionării bugetelor transnaționale depășește adesea beneficiile percepute pentru organizațiile mai mici, determinându-le să se retragă din rețelele internaționale.

4.5 Deficitul de Încredere și Cultura „Trebuie să Văd ca să Cred”

În cele din urmă, o barieră culturală profund înrădăcinată în sectorul de afaceri împiedică cooperarea: deficitul de încredere. IMM-urile regionale operează cu o mentalitate pragmatică, aversă la risc, prioritizând adesea profiturile comerciale imediate în detrimentul activităților abstracte de C&D. Există o reticență generală de a se angaja în proiecte teoretice pe termen lung cu parteneri internaționali dacă nu există un beneficiu imediat și tangibil. Această cultură de tip „trebuie să văd ca să cred” înseamnă că, fără demonstrații pilot concrete sau laboratoare vii care să dovedească viabilitatea financiară a unei inovări, companiile sunt ezitante în a-și asuma resursele limitate în consorții transfrontaliere.

5. Recomandări pentru o Cooperare Internațională Eficientă și Durabilă

5.1 Oportunități Strategice: Programele Actuale de Finanțare ale UE și Naționale

Obiectivul principal al Platformei de Inovare a Mării Negre este de a stimula colaborarea structurată în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării (CDI). Deși inovarea tehnologică și industrială rămâne obiectivul central, cooperarea transfrontalieră în cadrul Bazinului Mării Negre prezintă, de asemenea, un potențial semnificativ în sectoare conexe, în special în turismul durabil, patrimoniul cultural și industriile creative. Pentru implementarea eficientă a acestor inițiative comune, actorii regionali trebuie să utilizeze și să gestioneze o varietate de instrumente financiare disponibile atât la nivel național, cât și european.

5.1.1 Fonduri Naționale de C&D vs. Fonduri ale Uniunii Europene

Toate cele trei țări participante operează mecanisme interne de finanțare a C&D gestionate de agențiile lor naționale respective. Cu toate acestea, aceste fonduri naționale oferă de obicei rate de sprijin financiar mai mici per proiect în comparație cu instrumentele europene și sunt adesea distribuite printr-o structură administrativă fragmentată. Această fragmentare structurală limitează amploarea și impactul transformărilor tehnologice pe care IMM-urile și institutele de cercetare le pot realiza bazându-se exclusiv pe resursele interne.

În schimb, programele Uniunii Europene oferă bugete semnificativ mai mari, concepute pentru un impact sistemic, transnațional. Provocarea pentru actorii regionali constă în reducerea decalajului dintre granturile naționale la scară mică și fondurile europene la scară largă, extrem de competitive.

5.1.2 Rolul Acordurilor de Cooperare Bilaterală

Înainte de a se angaja în consorții UE complexe și multinaționale, acordurile de cooperare bilaterală în C&D oferă un mecanism practic pentru construirea de parteneriate regionale. Fondurile bilaterale necesită, în general, mai puțini parteneri (adesea doar unul din fiecare țară participantă) și implică proceduri administrative mai puțin complexe decât cadrele largi ale UE, cum ar fi Orizont Europa. Utilizarea acestor acorduri permite instituțiilor din Turcia, Bulgaria și România să stabilească legături directe de cercetare, să partajeze infrastructuri de laborator și să finanțeze mobilitatea cercetătorilor. Această abordare agilă servește ca o trambulină, facilitând dezvoltarea rapidă a inițiativelor comune și stabilind încrederea fundamentală necesară pentru viitoarele aplicații europene la scară mai mare.

Mecanismele recente demonstrează aplicabilitatea directă a fondurilor bilaterale la nevoile operaționale ale regiunii:

- **Cooperarea Bilaterală Turcia - Bulgaria (de exemplu, TÜBİTAK 2502):** Programul de colaborare derulat în comun de Consiliul de Cercetare Științifică și Tehnologică din Turcia (TÜBİTAK) și Academia Bulgară de Științe (BAS) oferă finanțare targetată pentru proiecte comune de cercetare. Acest mecanism specific permite oamenilor de știință și instituțiilor din Turcia și Bulgaria să colaboreze direct pe provocări științifice și tehnologice comune, promovând un schimb academic și tehnic profund, fără povara administrativă grea a unui consorțiu multinațional.
- **Cooperarea Bilaterală Turcia - România (de exemplu, TÜBİTAK 2569):** În mod similar, apelul bilateral dintre TÜBİTAK și Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării din România (MCID) sprijină proiecte comune directe de C&D și inovare. Acest lucru permite echipelor transfrontaliere din Turcia și România să testeze noi tehnologii, să comercializeze cercetarea și să dezvolte metodologii în mod colaborativ.

Pentru Platforma de Inovare a Mării Negre, aceste apeluri bilaterale specifice reprezintă un punct de intrare accesibil. Actorii regionali pot utiliza aceste fonduri bilaterale ca „capital inițial” pentru derularea unor proiecte-pilot sau studii de fezabilitate aferente conceptelor concrete de proiect identificate anterior în prezentul raport, cum ar fi dezvoltarea unor culturi agricole reziliente la schimbările climatice sau facilități demonstrative digitale. Odată ce un concept este validat prin intermediul unui acord bilateral, parteneriatul deja constituit poate extinde mai ușor proiectul pentru a aplica în cadrul unor programe competitive precum Horizon Europe, de exemplu WIDERA, sau pentru finanțare prin Programul Europa Digitală.

5.1.3 Fonduri Structurale (FESI) vs. Asistența de Preaderare (IPA)

La formarea consorțiilor transfrontaliere, partenerii trebuie să ia în considerare diferențele structurale din cadrele lor macro-financiare. Ca state membre ale UE, Bulgaria și România au acces direct la Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI), care sunt utilizate pentru dezvoltare regională, infrastructură și consolidarea capacității de inovare.

Invers, Turcia este sprijinită prin Instrumentul de Asistență pentru Preaderare (IPA). Pentru ca Platforma de Inovare la Marea Neagră să funcționeze eficient, aceasta trebuie să ajute părțile interesate să alinieze aceste fluxuri distincte de finanțare. Proiectele transfrontaliere de succes vor necesita sincronizare, asigurându-se că fondurile locale de cofinanțare sau granturile naționale complementare pot îndeplini cerințele de cofinanțare ale proiectelor de la nivelul UE.

5.1.4 Principalele Programe de Finanțare ale Uniunii Europene

Pentru a aborda lacunele tehnologice și a valorifica oportunitățile identificate în analizele regionale, platforma ar trebui să vizeze următoarele programe principale ale UE:

- **Orizont Europa (2021-2027):** Acesta este principalul program de finanțare pentru cercetare și inovare în cadrul UE, operând cu un buget total de aproximativ 95,5 miliarde de euro. Programul este structurat în jurul a trei piloni principali și a unei

componente orizontale de extindere, fiecare oferind căi distincte pentru Platforma de Inovare la Marea Neagră:

- **Pilonul I: Excelență Științifică:** Se concentrează pe cercetarea de frontieră și mobilitatea cercetătorilor (de exemplu, Acțiunile Marie Skłodowska-Curie), oferind oportunități instituțiilor academice din regiunile participante de a construi rețele fundamentale de cercetare.
- **Pilonul II: Provocări Globale și Competitivitate Industrială Europeană:** Conține clustere specifice direct aliniate cu cartografierea interregională (Temele 1, 2 și 3). În special, Clusterul 4 (Digital, Industrie și Spațiu), Clusterul 5 (Climă, Energie și Mobilitate) și Clusterul 6 (Alimente, Bioeconomie, Resurse Naturale, Agricultură și Mediu) oferă finanțări substanțiale pentru proiecte demonstrative transfrontaliere la scară largă.
- **Pilonul III: Europa Inovatoare:** Destinat stimulării descoperirilor inovatoare care creează piețe și ecosisteme. Componenta „Ecosisteme Europene de Inovare” (EIE) este deosebit de relevantă pentru platformă pentru a finanța activități de networking și cooperare structurală între actorii regionali de inovare.
- **Extinderea Participării și Consolidarea Spațiului European de Cercetare (WIDERA):** Această componentă orizontală este concepută special pentru a consolida capacitatea în regiunile clasificate ca inovatori emergenți, cum ar fi TR21, BG33 și RO22. Apelurile din cadrul WIDERA (cum ar fi Twinning și Teaming) sunt extrem de potrivite pentru integrarea actorilor locali în lanțurile europene stabilite de cercetare și valoare, reducând decalajul de inovare.
- **Programul Europa Digitală (DEP):** Axat pe accelerarea transformării digitale a întreprinderilor și administrațiilor publice, DEP este o resursă critică pentru IMM-urile care se confruntă cu dificultăți în digitalizare. Programul oferă finanțare pentru înființarea și funcționarea Hub-urilor Europene de Inovare Digitală (EDIH),

precum și sprijin pentru formarea în competențe digitale avansate. Acest lucru se aliniază direct cu conceptele de „Alianță a Competențelor” și „Laboratoare Vii” propuse de părțile interesate din regiune.

- **Programul Erasmus+ (2021-2027):** Deși este cunoscut în mod tradițional pentru mobilitatea academică, Erasmus+ oferă mecanisme esențiale de finanțare pentru educația și formarea profesională (VET) și pentru consolidarea capacității instituționale. Pentru Platforma de Inovare la Marea Neagră, componente precum „Alianțele pentru Inovare” și proiectele specifice de consolidare a capacităților din cadrul Acțiunii Cheie 2 (KA2) sunt extrem de relevante. Aceste fonduri pot fi utilizate pentru a finanța propunerea de „Alianță Transfrontalieră a Competențelor”, dezvoltând programe de studii comune, micro-credențiale și programe de formare targetate pentru a rezolva criza de capital uman din regiune și pentru a îmbunătăți capacitățile de management de proiect în rândul IMM-urilor și ONG-urilor.
- **Interreg NEXT Black Sea Basin:** Servind ca sursă directă de finanțare pentru proiectul DIALOGUE, acest program continuă să fie principalul vehicul pentru cooperarea regională, transfrontalieră. Este adaptat special pentru a sprijini inițiativele comune în monitorizarea mediului, economia albastră durabilă și legăturile comerciale și culturale transfrontaliere în cadrul bazinului.
- **Programul privind Piața Unică (SMP):** Relevant pentru competitivitatea IMM-urilor, acest fond sprijină scalarea afacerilor, accesul la piețe și dezvoltarea clusterelor industriale. Oferă o cale financiară pentru a aborda barierele de comercializare și marketing identificate de industriile locale. Mai mult, SMP oferă finanțare pentru proiectele Rețelei Enterprise Europe Network (EEN), care operează ca o resursă vitală pentru IMM-urile din regiune. EEN acționează ca un mecanism crucial de sprijin pentru transferul de tehnologie, internaționalizare și atingerea obiectivelor mai largi de networking ale Platformei de Inovare la Marea Neagră.

6. Foaie de Parcurs: Implicații pentru Platforma de Inovare la Marea Neagră

Pe baza analizelor nevoilor regionale și a cerințelor operaționale ale grupurilor țintă, această secțiune prezintă recomandările structurale, cerințele de consolidare a capacităților și țintele concrete de finanțare pentru Platforma de Inovare la Marea Neagră (BSIP).

6.1 Structura Instituțională și Mecanismul de Sprijin al Ecosistemului

Pentru a aborda ecosistemele fragmentate și capacitățile scăzute de inovare identificate în regiunile participante, BSIP are nevoie de o structură instituțională flexibilă și orientată spre afaceri. Așa cum s-a discutat în timpul atelierului de la Varna, un model apolitic de „Port Sigur”, condus de Camerele de Comerț sau de asociații de afaceri stabilite, oferă stabilitatea necesară. Această structură protejează platforma de schimbările politice locale, menținând în același timp legături strânse cu sectorul privat și societatea civilă.

Cu toate acestea, stabilirea unui cadru structural este doar primul pas. Deoarece actorilor regionali le lipsesc în prezent experiența și capacitatea administrativă de a naviga independent prin cadrele europene complexe, platforma trebuie să funcționeze activ ca un „broker de inovare”. Aceasta trebuie să găzduiască o Unitate de Sprijin și Consiliere dedicată, care să ofere îndrumare directă, practică, IMM-urilor, ONG-urilor și mediului academic, ajutându-le să își traducă conceptele regionale în propuneri competitive de proiecte UE.

6.2 Foaie de Parcurs pentru Consolidarea Capacităților: Instruire Esențială pentru Membrii Platformei

Pentru a se asigura că membrii platformei pot participa eficient la programe de finanțare la scară largă, cum ar fi Orizont Europa și Programul Europa Digitală, este necesară o foaie de parcurs structurată pentru consolidarea capacităților. Analizele regionale au identificat un decalaj sever în competențele de dezvoltare a proiectelor. Prin urmare, înainte de a

viza apeluri complexe, platforma ar trebui să ofere următoarea succesiune de module de formare pentru membrii săi:

1. **Alfabetizarea în domeniul Granturilor UE și Inteligența Strategică:** Instruire fundamentală privind peisajul finanțării europene. Acest modul își propune să îi învețe pe membri cum să diferențieze între Orizont Europa (accent pe C&D), Europa Digitală (accent de capacitate și implementare), Erasmus+ (competențe și educație) și programele Interreg, permițându-le să selecteze fondul potrivit pentru nevoile lor specifice.
2. **Construirea Consorțiilor și Strategii de Networking:** Ateliere practice privind găsirea de parteneri internaționali utilizând platforme precum CORDIS și Rețeaua Enterprise Europe Network (EEN). Acest modul ar trebui, de asemenea, să operaționalizeze „Logica BNI” discutată de părțile interesate la Varna, concentrându-se pe construirea de relații de încredere, bazate pe fiabilitate, peste granițe.
3. **Scrierea Avansată de Propuneri și Proiectarea Impactului:** Trecerea dincolo de managementul de bază al ciclului de proiect pentru a se concentra în mod specific pe secțiunile de „Impact” și „Excelență” solicitate pentru propunerile Orizont Europa. Aceasta include instruire privind definirea unor Indicatori Cheie de Performanță (KPI) clari, abordarea obiectivelor Pactului Verde European și conturarea strategiilor de comercializare.
4. **Managementul Financiar al Fondurilor UE:** Ghid detaliat privind navigarea prin regulile financiare ale Orizont Europa, inclusiv modelul de finanțare bazat pe sume forfetare, eligibilitatea costurilor și cerințele de audit. Această instruire este critică pentru a reduce temerea administrativă resimțită de multe IMM-uri și ONG-uri.
5. **Planificarea Sinergiilor și Managementul Finanțărilor Combinate:** Instruire privind modul de secvențiere a diferitelor instrumente de finanțare (de exemplu, Interreg și Orizont Europa) pentru a sprijini un singur ciclu de viață al unui produs sau serviciu, fără a încălca reglementările privind „dubla finanțare”.

6.3 Apeluri Targetate de Finanțare UE (Programele de Lucru 2026-2027)

Odată inițiată faza de consolidare a capacităților, platforma poate începe potrivirea conceptelor concrete de proiecte regionale (conturate în Secțiunea 3.3) cu apeluri specifice din programele de lucru 2026-2027 ale Uniunii Europene. Următoarele oportunități, menționate direct în documentele de analiză a nevoilor și în cele mai recente programe de lucru Orizont Europa, se aliniază cu prioritățile strategice ale Turciei, Bulgariei și României:

6.3.1 Extinderea Participării și Ecosistemele Europene de Inovare (EIE)

Având în vedere clasificarea regiunilor ca „Inovatori Emergenți”, apelurile orizontale de consolidare a capacităților sunt cele mai accesibile puncte de intrare și au fost solicitate în mod explicit de părțile interesate din regiune.

- **Hub-uri de Excelență (WIDERA):** Acest apel este extrem de potrivit pentru conceptul de „Transfer al Modelului de Incubare”. El permite structurilor experimentate (cum ar fi TEKMER în regiunea TR21) să se asocieze cu instituții bulgare și române pentru a construi și integra ecosisteme comune de startup-uri.
- **Ecosisteme de Inovare Interconectate (EIE 2026.2 / 2026.3):** Aceste apeluri sprijină networking-ul și cooperarea structurală a actorilor regionali de inovare. BSIP în sine poate utiliza aceste apeluri pentru a-și finanța operațiunile transfrontaliere, a asigura sustenabilitatea financiară și a consolida legăturile în cadrul Quadruple Helix.
- **Facilitatea de Management al Cercetării (HORIZON-WIDERA-2026-04):** Acest apel specific prezintă o oportunitate strategică de a aborda deficitul sever în dezvoltarea și managementul proiectelor regionale. Prin utilizarea acestei facilități, regiunile participante pot atrage, instrui și integra manageri experimentați în Cercetare și Inovare (C&I) în ecosistemele lor locale. În plus, stabilirea de acțiuni comune și structuri transfrontaliere de management al cercetării prin intermediul acestei facilități va ridica calitatea administrativă a ecosistemului. Acest sprijin profesional partajat crește direct rata de succes a viitoarelor aplicații individuale

depușe de IMM-uri, universități și ONG-uri regionale, eliminând eficient barierele tehnice de intrare pentru finanțările europene.

6.3.2 Clusterul 6: Alimentație, Bioeconomie, Resurse Naturale, Agricultură și Mediu

Acest cluster sprijină direct prioritățile de „Agricultură și Bio-Tehnologie” identificate de toate cele trei regiuni.

- **HORIZON-CL6-2026-02-FARM2FORK-03 (Stimularea competitivității culturilor de proteine în Europa):** Un apel extrem de relevant pentru cercetarea comună, ameliorarea și testarea pe teren transfrontalieră a culturilor alternative, reziliente la climă, între țările partenere.
- **HORIZON-CL6-2026-01-BIODIV-04-etapă-dublă (Integrarea și extinderea Soluțiilor bazate pe Natură fundamentate pe dovezi către o economie pozitivă pentru natură și rezistentă la climă):** Oferă o rută optimă de finanțare pentru proiecte transfrontaliere de monitorizare a mediului și adaptare la climă, în special în jurul bazinelor Mării Negre și Dunării.

6.3.3 Clusterul 4: Digital, Industrie și Spațiu

Pentru a aborda lacunele tehnologice din zonele industriale grele și pentru a sprijini conceptul de „Testează înainte de a investi” / Laboratoare Vii:

- **HORIZON-CL4-2027-01-MAT-PROD-02 (Producție avansată pentru produse cheie):** Acest apel, legat de parteneriatul Fabricat în Europa, sprijină inovarea în procesele de fabrică și automatizare. IMM-urile regionale pot participa ca terenuri de testare sau furnizori de cazuri de utilizare în cadrul unor consorții europene mai mari pentru a-și accelera tranziția digitală.

6.3.4 Clusterul 5: Climă, Energie și Mobilitate

Pentru „Rețeaua de Hub-uri de Logistică Verde” și demonstratoarele de economie circulară prioritizate de părțile interesate:

- Apelurile din cadrul destinațiilor de Baterii și Energie sau Mobilitate pentru 2026-2027 (cum ar fi cele care abordează transportul urban eficient din punct de vedere energetic și producția integrată pentru mobilitate) oferă căi de optimizare a rutelor de transport, de reducere a amprentei de carbon în comerțul transfrontalier și de finanțare a proiectelor-pilot de tehnologii curate în sectoarele regionale de producție.

6.3.5 Programul Europa Digitală

Pe baza Programului de Lucru al Programului Europa Digitală (DEP) 2025-2027, mai multe apeluri axate surp implementare, programate pentru a doua jumătate a anului 2026 și 2027, abordează direct nevoile de consolidare a capacităților și de adoptare tehnologică ale IMM-urilor și instituțiilor publice regionale:

- **Competențe Digitale Avansate (Formare pe termen scurt și educație specializată):** Apelurile care se deschid la sfârșitul anului 2026 și în 2027 oferă finanțare targetată pentru crearea „Alianței Transfrontaliere a Competențelor”. Aceste fonduri sprijină proiectarea și livrarea de programe de formare modulare în Inteligență Artificială, securitate cibernetică și analiza datelor pentru IMM-uri și societatea civilă.
- **Spații Sectoriale de Date (Agricultură și Comunități Inteligente):** Fazele de implementare pentru Spațiile Europene de Date vor continua în 2027. Participarea la Spațiul de Date pentru Agricultură sprijină inițiativele agro-tehnologice ale regiunii, în timp ce Spațiul de Date pentru Comunități Inteligente se aliniază cu monitorizarea transfrontalieră a mediului și obiectivele locale de transformare digitală.
- **Facilități de Testare și Experimentare (TEF-uri) pentru Inteligență Artificială:** Apelurile ulterioare legate de utilizarea și extinderea TEF-urilor sectoriale (în special în Agro-Alimentație, Producție și Orașe Inteligente) oferă infrastructura practică „Testează înainte de a investi”. Acest lucru permite IMM-urilor regionale

să valideze noile tehnologii digitale în medii reale, fără cheltuieli inițiale majore de capital.

- **Cazuri de Utilizare Destination Earth (DestinE):** Oportunitățile de finanțare pentru dezvoltarea de cazuri de utilizare locale bazate pe platforma DestinE (așteptate la sfârșitul perioadei 2026-2027) vor oferi capacități avansate de simulare pentru inițiativele regionale de adaptare la climă și de Economie Albastră Durabilă în bazinele Mării Negre și Dunării.

6.3.6 Programul Erasmus+ (Viitoarele Apeluri 2026-2027)

Pe baza Programului Anual de Lucru Erasmus+ 2026, mai multe acțiuni specifice din cadrul Acțiunii Cheie 2 (KA2) oferă mecanismele de finanțare necesare pentru a aborda criza regională a capitalului uman și pentru a împuternici societatea civilă. Platforma ar trebui să vizeze următoarele apeluri structurale disponibile începând cu anul 2026:

- **Alianțe pentru Inovare (KA2):** Această acțiune este extrem de relevantă pentru stabilirea „Alianței Transfrontaliere a Competențelor”. Ea finanțează cooperarea strategică între învățământul superior, furnizorii de educație și formare profesională (VET) și întreprinderi. Platforma poate utiliza aceste apeluri pentru a proiecta noi programe de studii, micro-credențiale și programe de formare targetate care să abordeze lacunele specifice de competențe digitale și verzi identificate în sectoarele industriale din Turcia, Bulgaria și România.
- **Parteneriate de Cooperare în VET și Educația Adulților (KA2):** Aceste apeluri sprijină dezvoltarea și transferul de practici inovatoare în formarea profesională. Părțile interesate din regiune pot aplica pentru aceste fonduri pentru a crea module de formare comune, modulare pentru IMM-uri, concentrându-se pe abilități practice pentru adaptarea la Pactul Verde European și la tranzițiile digitale.
- **Consolidarea Capacităților în Domeniul Tineretului și VET:** Pentru a aborda direct „Elicea Lipsă” și capacitatea instituțională scăzută a ONG-urilor regionale, platforma ar trebui să vizeze aceste acțiuni de consolidare a capacităților. Finanțarea poate fi utilizată pentru a oferi organizațiilor societății civile formare în

managementul proiectelor, asigurându-se că acestea devin parteneri structurați și capabili în viitoarele consorții de inovare.

6.4 Dezvoltarea Proactivă a Proiectelor și Construirea Consorțiilor

Deși programele de consolidare a capacităților și identificarea apelurilor targetate sunt pași esențiali, acestea nu sunt suficiente de unele singure pentru a garanta o cooperare internațională de succes. Pentru a depăși barierele stabilite – în special cultura „trebuie să văd ca să cred” și nivelul de bază în general scăzut al experienței în managementul proiectelor – Platforma de Inovare la Marea Neagră trebuie să adopte o abordare extrem de proactivă în dezvoltarea proiectelor, în special în faza sa operațională inițială.

În loc să aștepte pasiv ca părțile interesate din regiune să formeze parteneriate în mod independent, Unitatea de Sprijin și Consiliere a platformei ar trebui să inițieze și să faciliteze în mod activ construirea consorțiilor. Aceasta implică potrivirea directă a actorilor regionali (IMM-uri, universități, ONG-uri) cu parteneri internaționali complementari, pe baza apelurilor tematice specifice identificate în Secțiunea 6.3. În plus, platforma ar trebui să ofere consultanță directă, practică și sprijin în scrierea propunerilor pentru aceste consorții nou formate. Ghidând activ un număr selectat de proiecte-pilot prin procesul complex de aplicare al UE, platforma poate genera timpurie „povești de succes”. Aceste povești de succes sunt critice; ele servesc ca o dovadă concretă de concept, demonstrând beneficiile financiare și operaționale tangibile ale colaborării transfrontaliere pentru ecosistemul regional mai larg. Obținerea acestor victorii timpurii și vizibile va demola eficient deficitul de încredere, va accelera implicarea părților interesate și va asigura impulsul pe termen lung necesar pentru ca Platforma de Inovare la Marea Neagră să funcționeze ca un ecosistem auto-sustenabil. Pentru a face tranziția de la aceste „povești de succes” timpurii la un ecosistem permanent, platforma va adopta Căile de Sinergie detaliate în Secțiunea 7. Acest lucru asigură că fiecare proiect-pilot are o „cale de escaladare” clară către fluxuri de finanțare mai mari, prevenind stagnarea adesea observată după încheierea perioadelor inițiale de grant.

7. Operaționalizarea Sinergiilor pentru o Agendă de Cercetare și Cooperare pe Termen Lung

Pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung a Platformei de Inovare la Marea Neagră (BSIP) și a inițiativelor identificate în analizele nevoilor regionale, este necesar să se adopte o abordare de tip „Sinergie” în ceea ce privește finanțarea și cooperarea. O sinergie apare atunci când mai multe instrumente de finanțare sunt secvențiate sau combinate pentru a sprijini un singur obiectiv strategic, cum ar fi transformarea digitală a IMM-urilor sau dezvoltarea unei agriculturi reziliente la climă în Turcia, Bulgaria și România.

7.1 Conceptul de Sinergie: Progresia de la Nivel Național la Cel European

Niciun instrument unic de finanțare nu acoperă întregul ciclu de viață al unei inovări, de la cercetarea timpurie până la extinderea pe piață. BSIP va opera pe baza unui model de progresie în trei faze, care aliniază resursele naționale, teritoriale și europene:

1. **Faza 1: Maturizarea Națională (Consolidarea Capacităților):** Actorii regionali utilizează fonduri interne (de exemplu, seria 1000 a TÜBİTAK în Turcia, granturi naționale de C&I în Bulgaria și România) pentru a valida cercetarea la nivelul de maturitate tehnologică TRL 3-5. Această fază construiește „dovada de concept” necesară pentru credibilitatea internațională.
2. **Faza 2: Cooperarea Teritorială (Construirea Consorțiilor):** BSIP facilitează intrarea acestor proiecte maturizate în programe transfrontaliere precum Interreg NEXT Black Sea Basin sau Interreg NEXT MED. Aceste programe finanțează cooperarea la scară pilot și stabilesc încrederea transfrontalieră identificată ca un blocaj actual.
3. **Faza 3: Integrarea Europeană (Scalarea):** Proiectele-pilot transfrontaliere validate sunt apoi poziționate pentru instrumente europene de înaltă scară, cum ar fi Orizont Europa (Pilonul II sau Componenta de Extindere), Programul Europa Digitală (DIGITAL) sau Acceleratorul EIC.

7.2 Agenda Strategică de Cercetare (SRA) prin Căi de Sinergie

Platforma va utiliza „Căi de Sinergie” – cadre standardizate de combinare – pentru a-și organiza agenda de cercetare pe termen lung în jurul domeniilor strategice comune identificate în Secțiunea 3.1.4.

7.2.1 Calea: De la Cercetare la Scalare (Focus pe Agricultură și Bio-Tehnologie)

Pentru a aborda prioritatea „Dezvoltarea de Culturi Reziliente la Climă”, BSIP va ghida consorțiile printr-o cale secvențială:

- **Pasul 1:** Universitățile turce, bulgare și române desfășoară cercetări naționale paralele privind grâul rezistent la secetă (TRL 3-4).
- **Pasul 2:** BSIP reunește acești actori într-un proiect Interreg NEXT Black Sea pentru testare transfrontalieră pe teren (TRL 5-6).
- **Pasul 3:** Consorțiul stabilit aplică pentru o Acțiune de Inovare (IA) în Orizont Europa Clusterul 6 sau pentru un Hub de Excelență WIDERA pentru a integra aceste soluții în lanțul valoric european.

7.2.2 Calea: Digitalizarea IMM-urilor (Focus pe Tehnologii Verzi și TIC)

Pentru a rezolva lipsa de competențe și lacunele tehnologice din IMM-uri:

- **Pasul 1:** IMM-urile utilizează serviciile Hub-urilor Europene de Inovare Digitală (EDIH) regionale pentru evaluarea maturității digitale.
- **Pasul 2:** BSIP identifică oportunități de „Finanțare în Cascadă” (Sprijin Financiar pentru Terțe Părți) în cadrul proiectelor Orizont Europa existente, pentru a oferi IMM-urilor bilete de intrare cu bariere scăzute în C&I europeană.
- **Pasul 3:** IMM-urile maturizate sunt direcționate către Acceleratorul EIC pentru lansarea pe piață.

7.3 Mecanisme de Conformitate și Sustenabilitate

Pentru a menține integritatea acestor fluxuri combinate de finanțare, Unitatea de Sprijin și Consiliere a BSIP va implementa următoarele standarde de conformitate:

- **Managementul Separării Costurilor:** Platforma va pune la dispoziția membrilor o „Matrice de Separare a Costurilor” pentru a se asigura că aceeași activitate nu este finanțată de două ori de instrumente diferite (de exemplu, evitarea suprapunerii costurilor de personal între Interreg și Orizont Europa).
- **Recuperarea Marcii de Excelență (Seal of Excellence):** Pentru propunerile regionale de înaltă calitate care trec pragul de evaluare european dar nu primesc finanțare din cauza limitelor bugetare, BSIP va facilita o cale rapidă („Fast-Track”) către finanțarea națională (cum ar fi canalele de redirectionare ale TÜBİTAK sau KOSGEB pentru deținătorii Mărcii de Excelență).
- **Extinderea Participării (Widening):** Având în vedere clasificarea regiunilor țintă ca „Inovatori Emergenți”, BSIP va prioritiza facilitățile de tip „Hop On”, permițând partenerilor regionali să se alăture proiectelor Orizont Europa aflate deja în derulare, cu o finanțare de 100% și un efort administrativ minim.

7.4 Rolul BSIP ca „Broker de Sinergie”

Agenda de cercetare pe termen lung nu va fi un document static, ci un portofoliu dinamic de proiecte aflate în diferite etape ale conduitei de sinergie. Acționând ca un broker între agențiile naționale (cum ar fi TÜBİTAK și TKDK în Turcia) și agențiile executive europene, BSIP se asigură că actorii de inovare regionali au o foaie de parcurs clară, de la ideea lor locală inițială până la o operațiune competitivă la scară europeană. Această abordare structurată abordează în mod direct barierele legate de „deficitul de încredere” și „capacitatea de management de proiect”, oferind o cale clară și cu riscuri gestionate pentru cooperarea internațională.

8. Concluzie

Constatările proiectului DIALOGUE confirmă că, deși regiunile din Turcia, Bulgaria și România posedă active substanțiale de cercetare de bază și industriale, integrarea lor în Spațiul European de Cercetare (ERA) este în prezent împiedicată de fragmentarea structurală și de lacunele de capacitate. Barierele identificate – variind de la „economia duală” din regiunea TR21 până la silozurile institutelor de cercetare din BG33 – necesită o trecere de la participarea ad-hoc la proiecte către o strategie coordonată pe termen lung.

Înființarea Platformei de Inovare la Marea Neagră (BSIP) reprezintă răspunsul tehnic și instituțional la aceste provocări. Adoptând un model de „Port Sigur” orientat spre afaceri și funcționând ca un broker activ de inovare, BSIP oferă un mediu neutru în care încrederea poate fi construită prin acțiuni de colaborare concrete. Nucleul acestei strategii constă în Căile de Sinergie introduse în acest raport. Aceste căi oferă un cadru de încredere pentru ca actorii regionali să își dezvolte inițiativele de la fazele de cercetare națională către proiecte-pilot transfrontaliere și, în cele din urmă, în consorții europene cu impact ridicat.

Implementarea BSIP și a foii de parcurs asociate pentru consolidarea capacităților vor servi ca mecanism pentru închiderea „decalajului de inovare” în Bazinul Mării Negre. Succesul va depinde de implicarea proactivă a tuturor actorilor din cadrul Quadruple Helix și de generarea continuă de „povești de succes” care să demonstreze beneficiile tangibile ale cooperării internaționale. Prin sincronizarea resurselor naționale cu oportunitățile europene, regiunile țintă pot trece eficient de la statutul de „Inovatori Emergenți” la cel de contribuitori activi în cadrul ecosistemului mai larg de inovare european.